

О.О. Берестовий^{1,2}

Репліка до статті «Рівні гормонів стресу у жінок з безпліддям на третьому році війни в Україні»

¹Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна²Репродуктивний медичний центр «Матері Клінік» Київський перинатальний центр, Україна

Ukrainian Journal of Perinatology and Pediatrics. 2025. 1(101): 152-152. doi: 10.15574/PP.2025.1(101).152152

Дослідження посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у контексті тривалої війни забезпечує важливу основу для розуміння зв'язку між хронічним стресом і фізіологічними реакціями. Обговорення загального адаптаційного синдрому (GAS) як основи для аналізу ПТСР є особливо проникливим. Цей підхід дає змогу структуровано дослідити, як тривалий вплив стресових чинників, у даному випадку чинником у глобальному розумінні є війна в Україні, яка триває вже понад три роки.

Інтеграція теорії GAS у дослідження ПТСР узгоджується із сучасними моделями адаптації до стресу та стійкості, підкріплюючи уявлення про те, що тривалий вплив екстремального стресу може призводити до декількох станів або варіантів серед яких дисрегуляція гормональних шляхів або оптимізація ендокринної складової стресу тощо. З огляду на зміст цього абзацу інколи звучить від колег, що хронічний стрес призводить до виснаження адаптивних систем, або схожі думки. Можливо, такі думки є слухними. Наприклад, результати визначення стресових гормонів у ветеранів в інших країнах наводять на думку, що ті умови стресу,

які переживають учасники бойових дій, спричиняють підвищення стресорного порогу, які, своєю чергою, у мирний час не досягаються, отже, рівні пролактину реєструються на нижніх значеннях.

Наша думка щодо виснаження ендокринних можливостей жіночого організму в умовах хронічного стресу дещо інша, оскільки отримані результати рівнів або «поведінка» рівнів гетер не вказують на виснаження. На таку думку наштовхує виявлена тенденція до зростання та позитивної кореляції рівнів пролактину і кортизолу вже на фінальних етапах контролю за фолікулогенезом і власне перед колекцією яйцеклітин. Очевидно, фінальний етап контролю за фолікулогенезом має характеристики стресових психоемоційних впливів.

Отже, з одного боку, наслідки цих гормональних змін свідчать про зміну здатності організму справлятися зі стресом, а з іншого, – перехід-повернення-сприйняття можливих подразників (фінальна стадія контролю за фолікулогенезом) може бути схожим вже на гостру реакцію на кшталт знову першої стадії GAS.

References/Література

1. Iancu ME, Albu AI, Albu DN. (2023). Prolactin Relationship with Fertility and In Vitro Fertilization Outcomes — A Review of the Literature. *Pharmaceuticals*. 16: 122. <https://doi.org/10.3390/ph16010122>.
2. Karunyan BV, Abdul Karim AK, Naina Mohamed I, Ugusman A, Mohamed WMY, Faizal AM et al. (2023). Infertility and cortisol: a systematic review. *Front. Endocrinol*. 14: 1147306. doi: 10.3389/fendo.2023.1147306.